

KÖNYV- ÉS FOLYÓIRATSZEMLE

Tilman Müller-Stoy, Rudolf Teschemacher: Az Egységes Szabadalmi Bíróságra vonatkozó Egyezményt (UPCA) ratifikáló miniszteri törvénytervezet – kész az UPCA a hatálybalépésre? The ministerial draft bill ratifying the Unified Patent Court Agreement (UPCA) – is the UPCA ready to enter into force? Lexology, 2020. 07. 17.

1. Bevezetés

A brit kormány 2020. január 20-án bejelentette, hogy az Egyesült Királyság nem kíván részt venni az egységes (európai) szabadalomban (unitary patent) és az Egységes Európai Bíróságban (Unified Patent Court, UPC), mert a részvétel egy olyan bíróságban, amely EU-törvényt alkalmaz, és amelyet az EU Bíróságának (Court of Justice of the EU, CJEU) az esetjoga köt, nem egyeztethető össze a független és önkormányzó nemzetté válás céljával.

A Német Szövetségi Alkotmánybíróság egy 2020. február 13-i döntésével megsemmisítette az UPC-egyezményt ratifikáló törvényt és az ideiglenes alkalmazásra vonatkozó jegyzőkönyvet azon az alapon, hogy nem vették figyelembe azokat a követelményeket, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a szuverén hatalmat lényegében átruházzák az UPC-re, minthogy a törvényt nem a szükséges kétharmados többség fogadta el.

Mindkét fenti körülmény a legkülönbözőbb találgatásokra adott okot az UPC sorsával és így az egész „egységes szabadalom” reformcsomaggal kapcsolatban. Mindenesetre *Alexander Ramsey*, az UPC Előkészítő Bizottságának elnöke bejelentette, hogy meg fogják tenni a szükséges intézkedéseket az Egyesült Királyság kilépéséből adódó gyakorlati bonyodalmak kezelésére, mielőtt Németország olyan helyzetben lesz, hogy ratifikálni tudja az UPC-egyezményt és a jegyzőkönyvet. Nem sokkal ezután, március 20-án a német szövetségi igazságügyi és fogyasztóvédelmi miniszter a sajtóban a következő nyilatkozatot tette közzé.

„Továbbra is minden erőfeszítést meg fogok tenni annak biztosítása érdekében, hogy Európában innovatív ipart hozunk létre egy egységes európai szabadalommal és egy Európai Szabadalmi Bírósággal. A német szövetségi kormány gondosan tanulmányozni fogja a Német Szövetségi Alkotmánybíróság döntését, és még ebben a parlamenti időszakban vizsgálni fogja annak a lehetőségét, hogy orvosolni lehessen az alkotmánybíróság által feltárt, a jogi formáságnak való megfelelés hiányát.”

A közös piac európai szabadalmának létrehozása a politikai célkitűzések között szerepelt már az Európai Gazdasági Közösség létrehozásának kezdeti időszakában is, azonban nemzeti érdekek megghiúsították a számos megvalósítási kísérletet.

Különösen a nyelvi kérdés és egy közös bírósági rendszerrel kapcsolatos különböző nézetek okoztak elháríthatatlan nehézségeket, és a feladatot nem könnyítette meg a Közösség egyre nagyobb mérete sem. Az EU-államok egy csoportján belüli „fokozott együttműködés”, amelyet az Amszterdami Szerződés tett lehetővé, végül legyőzte a néhány állam által birtokolt vétőjogot, és ez egy „egységes szabadalmi csomag” létrehozásához vezetett. 2013-ban úgy tűnt, hogy minden politikai akadályt sikerült legyőzni. Az egységes szabadalomra vonatkozó rendelkezések hatályba léptek, és aláírták az UPC-egyezményt. A szükséges ratifikálási eljárások azonban a vártnál jóval hosszabb időt vettek igénybe, és 2016. júniusban következett a brexitszavazás által előidézett megrázkódtatás.

Ezt követően egy „B terv” született, más szavakkal az Egyesült Királyság részvétele nélküli rendszer. Ez az új fejlemény viszont arra ösztönözte az Egyesült Királyság felelős politikusait, így *Theresa May* miniszterelnököt, hogy megerősítsék továbbra is meglévő érdeklődésüket az egységes szabadalomban és az UPC-ben való részvétel iránt. Ebben az ügyben nem történt előrelépés, ezért a B tervet ejtették, legalábbis a politikai teendők listájáról. Különböző publikációkban azonban vitatták, hogy jogilag a meglévő alapon lehetséges-e egy egységes szabadalmi rendszer létrehozása az Egyesült Királyság részvételével. Ezt a vitát feleslegessé tették a *Johnson* miniszterelnök által vezetett angol kormány kijelentései, amelyek alapján az érdekelt körök az Egyesült Királyság nélküli egységes szabadalom iránti érdeklődésüket nyilvánították ki.

A német Szövetségi Igazságügyi és Fogyasztóvédelmi Minisztérium 2020. június 8-án a szabadalmi jogban érdekelt intézményeknek elküldte az UPC-egyezmény ratifikálásának miniszteri törvénytervezetét, amely lényegileg változatlan maradt, csupán a magyarázó megjegyzéseket korszerűsítették. A törvénytervezet szerint az a tény, hogy az Egyesült Királyság a brexitet követően kilép az UPC-egyezményből, nem gátolja, hogy az egyezmény megvalósuljon, és a hatálybalépésre vonatkozó rendelkezéseket úgy szövegezzék meg, hogy a három kötelező állam egyikének előre nem látható távozása ne tegye lehetővé a megmaradó felek számára, hogy az egész egyezmény ne lépjen hatályba. Ez azt jelzi, hogy az UPC-egyezmény londoni központi divíziójára vonatkozó rendelkezést nem kell úgy érteni, hogy azt jelenti, miszerint egy központi divíziót létre lehet hozni vagy hagyni lehet egy nem szerződő államban, hanem inkább úgy, hogy London megszűnik e központi divízió helyszíné lenni, és hatáskörét legalább az átmeneti időszakban a Párizsban és Münchenben székelő központi divíziók veszik át. A törvénytervezet szerint bármely időpontban gyors intézkedést lehet tenni a bíróság működésének vizsgálatakor az UPC-egyezmény 87(1) és (3) cikke alapján. A megmaradó szerződő tagállamok ezekről a kérdésekről politikai nyilatkozatot kérnek.

2. A rendezetlen kérdések

Vizsgálni kell, hogy a jelenlegi tényleges helyzet lehetővé teszi-e a ratifikálási eljárás befejezését, vagy pedig további feltételeket kell létrehozni ahhoz, hogy meg lehessen valósítani az egységes szabadalom és az UPC megvalósítására vonatkozó terveket.

2.1. Az Egyesült Királyság helyzete az UPC-egyezmény szerződő államaként

Az Egyesült Királyság az EU elhagyása előtt ratifikálta az UPC-egyezményt 2020. január 31-i hatállyal. Ellentétben az egységes szabadalomra vonatkozó EU-szabályzatokkal, az UPC-egyezmény nem az EU másodlagos jogalkotása, amely a törvény erejénél fogva megszűnik egy államra vonatkozó lenni, amikor az elhagyja az Európai Szabadalmi Egyezményt, az UPC-egyezmény ugyanis nemzetközi jellegű. Ezért amikor egy állam kilép az egyezményből, a nemzetközi törvény szabályai lépnek hatályba. Egy államban, amely kilép az egyezményből, konkrét rendelkezés hiányában a nemzetközi törvény általános szabályai érvényesek az egyezményeket szabályozó Bécsi Egyezmény (Vienna Convention on the Law of Treaties, VCLT) szerint. Itt elsődleges fontosságú rendelkezés a VCLT 54(b) cikke, amely leszögezi, hogy egy szerződő állam kiléphet az összes szerződő állam hozzájárulásával. Az Egyesült Királyság még nem jelezte kilépési szándékát, és úgy tűnik, hogy a többi szerződő tagállam felé még nem tett nyilatkozatot, mert egy angol kormányzóvivő 2020. február 27-i bejelentése nem tekinthető ilyen nyilatkozatnak. Az egyetlen olyan formális nyilatkozatnak, amelyet egy kormánytag tett, egy 2020. március 24-én kelt levél tekinthető, amelyet a felelős miniszter küldött a Lordok Háza Igazságügyi Bizottságának, amelyben a miniszter megerősítette a sajtóreferens előző hónapi bejelentését. Egy korai kilépési értesítés annál az egyszerű oknál fogva lenne kérdéses, hogy az UPC-egyezmény ideiglenes alkalmazására vonatkozó jegyzőkönyv úgy rendelkezik, hogy a 13 aláíró országnak (ideértve az Egyesült Királyságot is) kell ratifikálnia a hatálybalépéshez. Korábbi értesítés hatálytalaná tehetné a ratifikálást.

Az UPC-egyezmény 2(b) és (c) cikke, valamint 84(1) és (4) cikke csupán az EU tagállamai részére teszi lehetővé a részvételt annak érdekében, hogy figyelembe vegyék a CJEU véleményében felvetett szempontokat harmadik félnek minősülő államok részvételével kapcsolatban. Ennek megfelelően az Egyesült Királyság további tagsága sértené az UPC-egyezményt és valószínűleg az EU-törvényt is. A VCLT 18. cikke szerint a jóhiszemű eljárási kötelezettségnek megfelelően Németország nem cselekedhet olyan módon, hogy megsértse az UPC-egyezmény tárgyát és célját. Ezért Németországnak biztosítania kell, hogy az UPC-egyezmény hatálybalépését kiváltó ratifikálás ne eredményezze, hogy az Egyesült Királyság az egyezmény szerződő tagállama maradjon. Ehhez az Egyesült Királyság együttműködésére lesz szükség annak biztosítása érdekében, hogy a kilépés olyan formában történjen, amely kötelező a nemzetközi jog szerint.

Újabban alapvetően megváltozott az Egyesült Királyság érdeklődése az UPC-egyezmény iránt. Ameddig részt vett az egyezményben, azt erősen támogatta abban a reményben, hogy ezáltal megerősíti Londont a központi divízió helyszínéként. A jövőben az angol bíróságok nem csupán egyéb nemzeti szabadalmi bíróságokkal, különösen a német, francia és holland bíróságokkal fognak versenyezni, hanem magával az UPC-vel is, amelynek különös gazdasági jelentőséggel bíró szabadalmi pereket kellene szereznie. Az Egyesült Királyság nyilvánvalóan megértette, hogy okos taktikázással késleltetheti a brexitet követően az Egyesült Királyságot nélkülöző rendszer életbelépését. Jelenleg az Egyesült Királyságnak már nem érdeke együttműködni annak érdekében, hogy az UPC-egyezmény legyőzze a brexit hátrányos következményeit. Mindenesetre kemény brexit esetén, amitől jelenleg tartani lehet, nem zárható ki a szükséges bizonyossággal, hogy az Egyesült Királyság megpróbálhatja túszként tartani az UPC-egyezményt abból a célból, hogy más területeken engedményeket kapjon.

2.2. Az UPC-egyezmény 7(2) cikke – Az UPC központi divíziója Londonban

Három vagylagos választ lehet adni arra a kérdésre, hogy az UPC-egyezmény 7(2) cikke szerint, kombinálva az egyezmény II. mellékletével, minek kellene történnie a központi divízió londoni székhelyére vonatkozó szándékok figyelembevételé alapján:

- kiegészítő hatáskör adása a központi divízió párizsi székhelyének;
- a megmaradó párizsi és müncheni központi divízióra eső ügyek összegyűjtése;
- egy új helyettes központi divízió létesítése egy másik szerződő tagállamban, például Olaszországban vagy Hollandiában.

Mindhárom változat mellett jó érvek sorakoztathatók fel. Nyilvánvaló, hogy az egyes szerződő tagállamok érdekei eltérők. Így érdemes megemlíteni, hogy a központi divízió kérdése röviddel az UPC-egyezmény aláírása előtt még nyitott volt, és csak a legmagasabb szintű politikai kompromisszum révén lehetett eldönteni. Az egyezményből a három változat egyikére sem lehet következtetni. Nyilvánvalóan előnyös egy olyan megoldás, amelyet politikailag elfogadnak a szerződő tagállamok, és amely független egyes személyek véleményétől, vagyis általánosan elfogadható, de nem kevésbé fontos az a szempont sem, hogy a megoldásnak növelnie kell a felhasználók bizalmát egy olyan bírósági rendszerben, amelyet éppen csak most hoztak létre.

2.3. Az egységes szabadalom vonzereje

Az UPC-egyezmény csupán egy része az „egységes szabadalom” csomagnak. Az UPC működése nagymértékben alapszik az egységes szabadalom elfogadásán. Az egyezmény 83. cikke szerint az átmeneti szakaszban az UPC-nek csak az egységes szabadalmakra van ki-

zárólagos hatásköre; a nemzeti bíróságok megtartják egyidejű hatáskörüket az európai csomagba tartozó szabadalmakra.

Az egységes szabadalom megújítási díját az Európai Szabadalmi Szervezet Eseti Bizottsága (Select Committee) a „valódi felső 4” (True Top 4) modell szerint számította ki. Ez azon az elgondoláson alapszik, hogy az egységes szabadalom megújítási díjának meg kell felelnie azoknak a díjaknak, amelyeket a szabadalomtulajdonosok annak a négy részt vevő országnak a nemzeti szabadalmiért kötelesek fizetni, amelyekben az európai szabadalmat leggyakrabban érvényesítik (Németország, Franciaország, Hollandia és az Egyesült Királyság). A megújítási díjakat még nem számították át a brexit figyelembevételével, jóllehet az fontos kérdéseket vet fel.

A csomagszabadalmak és az egységes európai szabadalmak közötti költség-összehasonlítás „kereskedelmi alapja” jelentősen változott a brexit miatt. A jövőben a bejelentőknek az Egyesült Királyságban is kell majd megújítási díjakat fizetniük, ami természetes költség-növekedést jelent, és bár ez nem jelent túl nagy különbséget a szabadalmaikat Európában érvényesítő bejelentők számára, azonban figyelembe kell venni, hogy a bejelentők jelentős többsége szabadalmait legfeljebb a „valódi felső 4” számítás alapját képező négy államban érvényesíti. Így biztonsággal lehet feltételezni, hogy ez tükröződik majd a bejelentők intézkedéseinek folyamán, ami viszont befolyásolja az UPC hatáskörébe tartozó ügyek mennyiségét.

Nem lehet tagadni, hogy a brexitet követően magának az UPC-nek a varázsa is csökkenni fog. Nem csupán kiváló bírók és jogászok lesznek kizárva, hanem az UPC sem intézkedhet majd az Egyesült Királyság fontos gazdasági piacát befolyásoló ügyekben, ami az eljárások megkettőződésének kockázatával jár, nem beszélve az eljárási költségekről, amelyek az Egyesült Királyságban általában jóval nagyobbak, mint a kontinentális Európa szabadalmi szempontból fontos államaiban (DE, FR, NL, IT)

3. Összefoglalás és értékelés

A német igazságügyi miniszter törvénytervezete feltételezi, hogy az Egyesült Királyság távozása által felvetett kérdéseket az UPC-egyezmény értelmezése útján kell megoldani. Ez azonban nem válaszolja meg azt a kérdést, hogy az Egyesült Királyság kilépése mikor és milyen módon történik meg. A három kötelező állam részvétele az UPC-egyezménynek valóban központi kérdése, ezen államok egyikének a távozása után kétséggé válik az egyezmény alapvető célja. Ezért a megmaradó államoknak egyetértésre kell jutniuk olyan módon, amely a nemzetközi jog szerint is kötelező annak érdekében, hogy az UPC számára biztos és szilárd jogalapot létesítsen. Nincs olyan szervezet, amely illetékes lenne arra, hogy kötelező értelmezést adjon az UPC-egyezményről, ha egy ilyen egyezmény nem valósul meg.

Az UPC-egyezmény hatálybalépése előtt nemzetközileg kötelező megállapodásra van szükség arról, hogy melyik intézmény az illetékes szerv olyan ügyekben, amelyeket az

egyezmény szerint egy központi divízióknak Londonban kellene meghallgatnia. Az UPC-egyezmény 87(2) cikke nem alkalmas ennek az illetékességnek a megállapítására az egyhangúság követelménye és a meglévő érdekütközések miatt.

A keretfeltételek változásai pénzügyi vonalon is kiigazítást kívánnak. Ez elsősorban azt jelenti, hogy csökkenteni kell az egységes szabadalmak megújítási díjait, hogy ellensúlyozzák az Egyesült Királyság kilépése folytán adódó hátrányokat. Emellett újra meg kell állapítani az UPC hatáskörébe tartozó ügyek várható számát, ami befolyásolni fogja a szerződő tagállamok által fizetendő hozzájárulásokat az egyezmény 37. cikke szerint.

Összegezve megállapítható, hogy bár az érintetteknek még mindig túlnyomó többsége tartja alapvetően kívánatosnak az egységes szabadalmat és az UPC-t, egyre nő a kételkedők száma. Érthetően nagyobb lenne az érdeklődés az egyezmény gyors hatálybalépése esetén a sok évig tartó késedelem után, de nem minden áron, és nem olyan sietséggel, amely teljesen szükségtelen kockázatokkal járna. Végül is a bírósági rendszer minősége és stabilitása, valamint az európai polgárok által viselt pénzügyi teher szintén fontos tényező.

Dr. Palágyi Tivadar

* * *